

Aleksandra Chalińska

Biblioteka Główna Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni – droga do nowoczesności

Forum Bibliotek Medycznych 7/1 (13), 164-191

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mgr Aleksandra Chalińska
Gdynia – AMW

BIBLIOTEKA GŁÓWNA AKADEMII MARYNARKI WOJENNEJ W GDYNI – DROGA DO NOWOCZESNOŚCI

Abstract

The article describes a new Main Library of Naval Academy in Gdynia, taking account of its history from 1946. Not only the formation of the library was reconstituted, but also the emergence of the organizational structure of the Library. The book examines the process of building a new building, its location, the plan of the building and what functions it fulfills in academia and in the Tri-City community since opening in 2012. History Library shows her desire for modernity, expertise and willingness to open up to a wider group of readers in recent years. Library of Naval Academy is a library through contemporary developmental and welcoming readers to the institution of science and culture.

Streszczenie

Artykuł opisuje nową Bibliotekę Główną Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni z uwzględnieniem jej historii począwszy od 1946 roku. Odtworzony został proces kształtowania się księgozbioru oraz wyłaniania struktury organizacyjnej Biblioteki. Szczególnie dokładnie omówiono proces budowy nowego gmachu, jego lokalizację, plan budynku oraz funkcje, jakie spełnia w środowisku akademickim oraz w społeczności Trójmiasta od momentu otwarcia w 2012 roku. Historia Biblioteki pokazuje jej dążenie do nowoczesności, specjalizacji oraz chęć otwarcia się dla szerszej grupy czytelników w ostatnich latach. Biblioteka Akademii Marynarki Wojennej to biblioteka na wskroś współczesna, rozwojowa i przyjazna czytelnikom instytucja nauki oraz kultury.

Akademia Marynarki Wojennej jest w Gdyni drugą po Akademii Morskiej uczelnią wyższą pod względem liczby studentów dziennych, która kształci nie tylko studentów wojskowych, ale także cywilnych. Dlatego ważne było stworzenie nowoczesnego zaplecza dydaktycznego dla wszystkich studentów i kursantów w postaci biblioteki i sal wykładowych. W Gdyni, poza Biblioteką Akademii Marynarki Wojennej, działają jeszcze tylko 3 inne biblioteki naukowe: Biblioteka Główna Akademii Morskiej, Ośrodek Informacji Naukowej Morskiego Instytutu Rybackiego oraz Miejska Biblioteka Publiczna w Gdyni. Ponadto dotychczasowe inwestycje związane z rozwojem systemów biblioteczno-informacyjnych były realizowane w Gdańsku – mowa o bibliotekach Uniwersytetu Gdańskiego i Politechniki Gdańskiej. Nowa Biblioteka AMW wprowadza

Biblioteka Główna Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni – widok gmachu od strony Uczelni
(fot. Krzysztof Miłośz)

dziła równowagę w poziomie rozwoju trójmiejskich uczelni, zapewniając dostęp do infrastruktury informacyjnej i profesjonalnego Informatorium naukowego dla tej części Trójmiasta. Poza Biblioteką wybudowano również Centrum Audytoryjno-Informacyjne, które pozwala na organizowanie wielu imprez o charakterze lokalnym, krajowym, a nawet międzynarodowym (spotkania, wykłady, szkolenia, konferencje).

Koszt budowy i wyposażenia nowego obiektu to ponad 31 mln zł (31971165,13 zł), z czego około 11% pokryła Akademia Marynarki Wojennej, około 44% Ministerstwo Obrony Narodowej, a około 45% Unia Europejska z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013 w obrębie Osi Priorytetowej 2. Społeczeństwo wiedzy, działanie 2.1. Infrastruktura edukacyjna i naukowo-dydaktyczna.

Historia Biblioteki Głównej AMW

Biblioteka Główna Akademii Marynarki Wojennej oficjalnie powstała w 1946 roku wraz z utworzeniem w Gdyni Oficerskiej Szkoły Marynarki Wojennej. Swoimi tradycjami sięga jednak Tymczasowych Kursów Instruktorskich dla Oficerów Marynarki Wojennej, organizowanych na początku lat 20-tych XX wieku, kiedy to rodziła się działalność biblioteczna Marynarki Wojennej. Nawiązuje również do tradycji bibliotekarskich rozpoczętych w Oficerskiej Szkole Marynarki Wojennej (1922-1928) oraz w Szkole Podchorążych Marynarki Wojennej działającej w kraju i w Wielkiej Brytanii (1928-1945)¹.

¹ Regulamin Biblioteki Głównej Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte, Wyd. AMW, Gdynia 1996 s. 5

Pierwszy księgozbiór Biblioteki stanowiły dokumenty, które otrzymała ona w kwietniu 1946 roku ze Związku Radzieckiego. Było to 120 ton materiałów szkoleniowych. Po wstępnej selekcji oraz wypożyczeniach (bez inwentaryzacji) do innych jednostek Marynarki Wojennej, pozostało niewiele ponad 2000 wol.² Początkowo księgozbiór był bardzo chaotyczny i nie odzwierciedlał profilu uczelni. W 1948 roku przeprowadzono podział zbiorów na działy – oddzielono beletrystykę od literatury naukowej, którą pogrupowano wg przedmiotów nauczania³. Pomieszczenia, jakie wygospodarowano dla powstającej Biblioteki, były skromne – około 300 m², na których mieściła się wypożyczalnia, czytelnia oraz pomieszczenie magazynowe. Zwiększenie przestrzeni bibliotecznej miało miejsce dopiero w 1955 roku⁴.

W 1950 roku utworzono, działającą do dnia dzisiejszego, Radę Biblioteczną złożoną z kierownika biblioteki oraz trzech pracowników dydaktycznych, której zadaniem było (i nadal jest) wyznaczanie kierunków rozwoju i pracy biblioteki oraz popularyzowanie jej działalności wśród innych pracowników uczelni. W tym czasie czytelnikami korzystającymi z zasobów biblioteki byli przede wszystkim słuchacze oraz kadra uczelni, a z czasem także kadra zawodowa i pracownicy innych jednostek Marynarki Wojennej.

W 1955 roku nastąpiła znacząca zmiana w organizacji Uczelni – powołano Wyższą Szkołę Marynarki Wojennej na prawach akademii wojskowej. W związku z tym, dotychczasowa Biblioteka Oficerskiej Marynarki Wojennej zyskała miano Biblioteki Naukowej Wyższej Szkoły Marynarki Wojennej podległej początkowo Oddziałowi Szkolenia, a od 1962 Wydziałowi Naukowo-Badawczemu⁵.

W 1956 roku po raz kolejny dokonano selekcji zbiorów i całą literaturę beletrystyczną przekazano nowopowstałej Bibliotece Oświatowej, która została utworzona przy Klubie WSMW⁶. Ponowne włączenie Biblioteki Oświatowej do biblioteki macierzystej nastąpiło w 1996 roku. Zmiany organizacyjne uczelni spowodowały zmiany personalne związane w dużej mierze z wykształceniem i przygotowaniem bibliotecznym pracowników, zwiększeniem liczby etatów, a także podziałem zbiorów na tajne i jawne, który to podział utrzymywał się aż do roku 2004. Dział zbiorów niejawnych był samowystarczalną jednostką, w ramach której gromadzono, opracowywano i udostępniano zasób.

Powstanie WSMW to także szybki wzrost zasobów Biblioteki oraz sprecyzowany, profilowy rozwój jednostki, której celem było zostać biblioteką wiodącą dla polskiej

² Grażyna Plaskaty: *Biblioteka Główna Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte*. Warszawa 1991 s. 39

³ *Ibidem*, s. 42

⁴ *Ibidem*, s. 43

⁵ *Ibidem*, s. 50-51

⁶ *Ibidem*, s. 55

Marynarki Wojennej oraz naukową biblioteką specjalistyczną. Po raz pierwszy w historii zadania naukowe i usługowe oraz miejsce Biblioteki w strukturze Uczelni zostały określone dokumentem prawnym, jakim był Statut WSMW z 1962 roku⁷.

Wraz z rozwojem uczelni, wzrastało znaczenie biblioteki oraz przydatność służby bibliotecznej w procesie dydaktycznym uczelni. Zaowocowało to powstaniem w 1962 roku Ośrodka Wojskowej Informacji Techniczno-Ekonomicznej (WITE), który funkcjonował przy Wydziale Naukowo-Badawczym, ale ściśle współpracował z biblioteką i jej pracownikami na zasadzie prac zleconych⁸.

Pod koniec lat 60-tych księgozbiór został ulokowany w magazynach i pokojach zastępczych ze względu na generalny remont szkoły, co nieco zahamowało rozwój i działalność jednostki. W 1971 roku biblioteka zajęła nowe pomieszczenia wznawiając tym samym swoją działalność na wszystkich polach⁹. Powołano, na mocy zarządzenia

Czytelnia Biblioteki Głównej w latach 70-tych

⁷ Biblioteka Naukowa WSMW. Informator, oprac. Tatiana Andrzejewska. Wyd. WSMW Gdynia 1986 s. 3

⁸ Grażyna Plaskaty: Biblioteka Główna Akademii Marynarki Wojennej, op. cit., s. 60

⁹ Ibidem, s. 61

Ministra Obrony Narodowej w sprawie rozwoju naukowej informacji wojskowej w Siłach Zbrojnych PRL, Ośrodek Informacji Naukowej Wojskowej (ONIW), który przejął dorobek WITE¹⁰. Spowodowało to popularyzację działalności biblioteki, również poza macierzystą Uczelnią, podniesienie jej rangi, a także umożliwiło współpracę z innymi bibliotekami w resorcie obrony narodowej czy instytucjami cywilnymi. ONIW działał do 2006 roku, następnie w 2007 roku został przekształcony w Ośrodek Informacji Naukowej i Bibliograficznej, natomiast od 2013 roku w Bibliotece Akademii oficjalnie działa Informatorium, które przejęło jego prace.

W 1972 roku Biblioteka Naukowa WSMW stała się częścią resortowej sieci bibliotecznej Ministerstwa Biblioteki Narodowej jako biblioteka wiodąca w zakresie pełnego gromadzenia zbiorów i przetwarzania informacji na płaszczyźnie sztuki operacyjnej i techniki sił morskich¹¹. Zmiany te spowodowały, że w 1973 Biblioteka zaczęła podlegać zastępcy komendanta ds. naukowych i szkolenia, ponadto otrzymała własny statut, a na jej czele stanął dyrektor (do 1972 roku był to kierownik).

Idąc z duchem czasu, bibliotekarze w 1972 roku podjęli decyzję o stworzeniu przy Ośrodku Naukowej Informacji Wojskowej pracowni reprograficznej, która ułatwiłaby gromadzenie i udostępnianie czytelnikom nielicznych, niemal nieosiągalnych zbiorów. Przygotowano zaplecze techniczne, dzięki któremu od połowy lat 70-tych możliwe było wykonywanie mikrofilmów negatywowych, pozytywowych i diazokopii, mikrofilmów zwojowych, odbitek kserograficznych i foliałów¹². Od 1980 roku zaczęły funkcjonować dwa osobne działy podlegające bezpośrednio dyrektorowi Biblioteki: Dział Reprografii i Fotolaboratorium (do 1980 roku było komórką Wydziału Wydawniczego WSMW). Prace Działu Reprograficznego były kontynuowane do roku 1995.

W październiku 1987 roku Wyższa Szkoła Marynarki Wojennej została przekształcona w Akademię Marynarki Wojennej i tym samym Biblioteka weszła w skład nowej struktury i otrzymała nową nazwę: Biblioteka Główna Akademii Marynarki Wojennej. Od 1996 Biblioteka podlegała Zastępcy Komendanta ds. Naukowych, a Dyrektorowi Biblioteki podlegało pięć działów: Biblioteka Informacji Naukowej, Biblioteka Oświatowa, Sekcja ds. Automatyzacji i Administracji, Biblioteka Wydawnictw Niejawnych oraz Ośrodek Naukowej Informacji Wojskowej¹³. Natomiast od 2005 roku Dyrektor podlegał bezpośrednio Komendantowi Akademii Marynarki Wojennej z zastrzeżeniem, iż niektóre działania koordynował Prorektor ds. Naukowych¹⁴. Obecnie struktura

¹⁰ Biblioteka Naukowa WSMW. Informator, op. cit., s. 4

¹¹ Grażyna Płaskaty: Biblioteka Główna Akademii Marynarki Wojennej, op. cit., s. 62

¹² Ibidem, s. 64

¹³ Regulamin Biblioteki Głównej Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte, op. cit., s. 11

¹⁴ Regulamin Biblioteki Głównej i Rady Bibliotecznej Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte. Wyd. AMW, Gdynia 2005 s. 3

organizacyjna Akademii określa, że Biblioteka Główna podlega Prorektorowi ds. Nauki, którego przełożonym jest Rektor-Komendant Uczelni.

Obecnym dyrektorem Biblioteki Głównej Akademii Marynarki Wojennej jest dr Mirosław Nitychoruk, który stanowisko objął w styczniu 2004 roku. Jego poprzednikami, jako kierownicy, byli: kmdr ppor. Ryszard Włodarczyk (1955-1968), kmdr ppor. dr Rafał Witkowski (1968-1971), kmdr mgr Bernard Morawiec (1971-1972), który na skutek zmian organizacyjnych w 1972 roku został pierwszym dyrektorem biblioteki. Kolejnymi dyrektorami byli: kmdr dr inż. Roman Rychter (1986-1999) oraz prof. dr hab. Jerzy Będźmirowski (1999-2003).

Nowa lokalizacja Biblioteki

Biblioteka usytuowana była do tej pory w budynku nr. 9, który jest elementem zabudowy gmachów Akademii z lat 30-tych XX wieku. W 1971 roku zaadaptowano dotychczasowe sale dydaktyczne do celów bibliotecznych. Miało być to rozwiązanie tymczasowe ze względu za niewystarczającą powierzchnię – 1083m², jednak z braku innych możliwości do 2012 roku Biblioteka nie zmieniła lokalizacji. Ponadto Archiwum biblioteczne mieściło się poza budynkiem Biblioteki, w pomieszczeniach koszarowych Akademii oddalonych o 500 m.

W stosunku do przybywającej liczby studentów (szczególnie cywilnych) była to powierzchnia niezadowalająca w bardzo dużym stopniu – 4 tysiące studentów oraz inni czytelnicy mieli do dyspozycji 44 stanowiska pracy (8 w wypożyczalni, 26 w czytelni, 10 w pomieszczeniach katalogowych), nie wspominając nawet o braku miejsca na nowe zbiory w magazynach. Ponadto Bibliotekę umieszczono na dwóch poziomach w budynku bez windy i bez podjazdów, co uniemożliwiało korzystanie z niej przez osoby niepełnosprawne.

Kolejnym utrudnieniem w umiejscowieniu Biblioteki było zlokalizowanie jej na obszarze zamkniętym, na teren którego wejście jest możliwe tylko po okazaniu przepustki. Ta procedura, wynikająca z wojskowego charakteru Uczelni, sprawiała, że dostęp do Biblioteki dla osób spoza środowiska akademickiego był trudny.

Wobec niełatwych warunków lokalowych oraz wielu mankamentów natury organizacyjnej, postanowiono sprostać wymaganiom użytkowników i podnieść jakość świadczonych usług przez budowę nowego obiektu. Władze Uczelni podjęły decyzję o nowej budowie Uchwałą Senatu AMW nr 15/2008 z dnia 29 kwietnia 2008 roku, która w planie inwestycyjnym otrzymała nazwę „Budowa Biblioteki Akademickiej z Centrum Audytoryjno-Informacyjnym”. W 2008 roku koncepcję architektoniczną opracował Warsztat Architektury Pracownia Autorska z Sopotu pod kierownictwem dr inż. arch. Krzysztofa Kozłowskiego. Przy tworzeniu koncepcji nowego gmachu Biblioteki kierowano się przede wszystkim własnymi doświadczeniami, ale też wykorzystano przykłady innych bibliotek, które modernizowały się w ostatnim czasie.

Budowa Biblioteki w 2010 roku
(fot. Krzysztof Miłosz)

W projekcie zwrócono szczególną uwagę na nowy system udostępniania zbiorów (Wolny Dostęp), zwiększenie miejsca w czytelniach, umożliwienie korzystania z szerokopasmowego Internetu oraz Wi-Fi, stworzenie samodzielnych i grupowych miejsc pracy, sal dydaktycznych, konferencyjnych oraz poprawienia warunków pracy bibliotekarzy. Nowa biblioteka miała być nowoczesna, przyjazna czytelnikom i pracownikom oraz funkcjonalna.

Nowa lokalizacja Biblioteki została wybrana w lustrzanym odbiciu historycznych budynków Akademii – na placu parkingowym przy ul. Grudzińskiego. W przyszłości ma powstać obok Biblioteki nowoczesna hala sportowa z basenem i stadionem, która dodatkowo wzmocni podział budynków Uczelni na część starszą oraz nowoczesną. Dzięki wydzieleniu budynku poza obszar zamknięty Uczelni, dostęp do Biblioteki i czytelni naukowej mają mieszkańcy regionu oraz wszyscy zainteresowani.

Budowę rozpoczęto w maju 2010 roku, natomiast kamień węgielny został wmurowany 30 września 2010 roku. Głównym wykonawcą inwestycji było przedsiębiorstwo WARBUD S.A.. Budynek oddano do użytku w czerwcu 2012 roku, a do września 2012 roku miała miejsce przeprowadzka (głównie księgozbioru, ponieważ większość mebli i wyposażenia była nowa, dostarczona przez wykonawcę).

Uroczyste wkopanie kamienia węgielnego pod budowę Biblioteki w 2010 roku
(fot. Krzysztof Miłosz)

Budowa Biblioteki była ogromnym przedsięwzięciem, nie tylko pod względem finansowym, w które zaangażowanych było wiele podmiotów Uczelni: Oddział Kształcenia, Władze Uczelni, Sekcja Zamówień Publicznych, Biuro Programów Europejskich, Kwestura, Oddział Zabezpieczenia, Sekcja Zabezpieczenia Mienia Informatycznego i inni.

Przeprowadzka księgozbioru

Jedną z trudniejszych kwestii związanych z przenoszeniem Biblioteki na nowe miejsce był sposób, jakim miały zostać zapakowane oraz przetransportowane książki. Ze względu na niewielki, jak na tak duże przedsięwzięcie budżet, zrezygnowano z wynajęcia firmy zewnętrznej. Również wykorzystanie kartonów wydawało się niepraktyczne, biorąc pod uwagę ich pojemność, gabaryty oraz ciężar po zapakowaniu.

Wobec tego, został opracowany system pakowania za pomocą ręcznej maszyny spinającej oraz taśmy polipropylenowej. Było to bardzo tanie rozwiązanie, a ponadto nieskomplikowane i efektywne. Do pakowania książek niezbędne były dwie osoby – mężczyzna (ze względu na konieczność użycia dużej siły fizycznej) zazwyczaj obsłu-

Urządzenie do pakowania książek w paczki (pakowacz do taśm oraz taśma na rolce)
(fot. Aleksandra Chalińska)

Oficjalne otwarcie Biblioteki Głównej w 2012 roku
(fot. Krzysztof Miłoś)

giwał paskowacz do taśm (tzw. bandownicę) i przy pomocy metalowych zapinek łączył taśmę, a tym samym partię książek w paczki, natomiast ułożenie książek, owinięcie ich taśmą, założenie zapinki oraz opisanie paczki należało do drugiej osoby. Książki były zabezpieczane na szczycie przed uszkodzeniem za pomocą fragmentów tektury, a na wierzchu paczki z książkami umieszczano kolejny jej numer, w której książce ułożone były sygnaturami.

Książki pakowano według ściśle określonej i funkcjonalnej kolejności od marca 2012 roku: najpierw tzw. Białe Kruki i Archiwum, następnie literaturę obcojęzyczną, oświatową, a potem całe magazyny druków zwartych, skrypty oraz czytelnik. Kolejność ta podyktowana była przede wszystkim częstotliwością wypożyczeń – od najmniej do najczęściej wypożyczanych zbiorów (trzeba pamiętać, że Biblioteka cały czas obsługiwała czytelników). Ze względu na umiejscowienie kolekcji powyżej poziomu magazynów, gdzie trafiał pakowany księgozbiór, spakowane książki przeznaczone do Wolnego Dostępu przewożono na samym końcu.

Paczki z książkami układane były z powrotem na półki, a od czerwca przewożone wózkami bibliotecznymi do samochodów transportowych. W nowym budynku kolejna grupa bibliotekarzy rozładowywała samochody z książkami i układała paczki według numeracji na półkach. Po przewiezieniu całego księgozbioru paczki były otwierane i układano książki na półkach według sygnatur.

Struktura budynku

Nowy obiekt oparto na ramionach litery L, a w każdym z nich zlokalizowana została zasadnicza funkcja i funkcje wspomagające budynku tak, aby mogły one działać niezależnie lub przy współpracy.

W jednej z części (krótszym ramieniu) mieści się sala audytoryjna na 500 osób (z możliwością podziału na dwie sale po 250 osób każda), dwie mniejsze sale wykładowe na około 100 osób, recepcja, szatnia, indywidualne szafki na torby i plecaki, część socjalna, gastronomiczna, techniczna oraz przestrzeń wystawowa. Audytorium zostało wyposażone w najnowocześniejszy sprzęt: projektor, system tłumaczeń symultanicznych, odtwarzacz BlueRay, monitory, bezprzewodowe mikrofony. W dłuższym ramieniu, umiejscowionym wzdłuż ulicy Śmidowicza, znajduje się Biblioteka z czytelniami, księgozbiorem otwartym, magazynami, częścią biurową, socjalną i techniczną. Budynek zachęca do korzystania z jego zasobów dzięki ogromnej ilości światła naturalnego doświetlającego miejsca pracy poprzez przeszkolone ściany i świetlik, a także wyposażenie stanowisk w eleganckie lampki czytelnice.

Zasadniczy korpus budynku jest dwukondygnacyjny, jednak część od strony południowej wykorzystuje różnicę terenu i kształtuje trzecią kondygnację w przyziemiu – u podnóża skarpy. W tej części ulokowano zaplecze techniczne, magazyny, powierzchnie dostaw (rampa) oraz specjalistyczne pracownie.

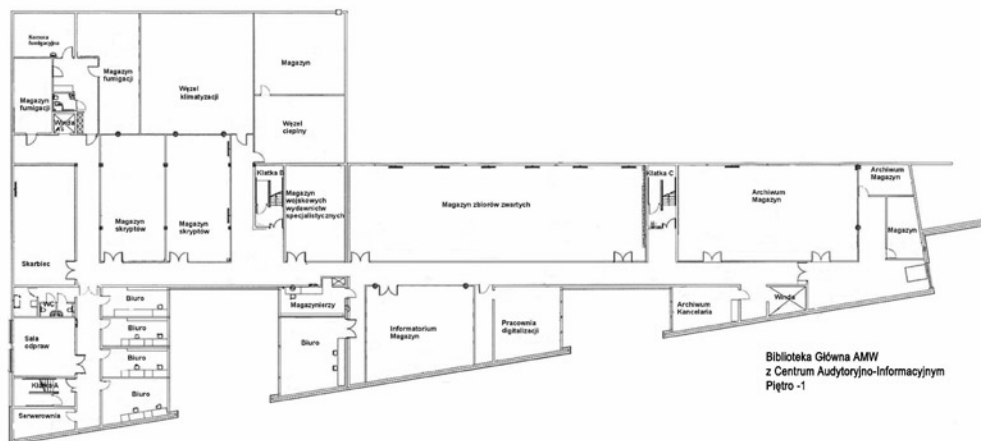
Audytorium w części konferencyjnej podczas wykładu otwartego
Ambasadora USA Stephen Mulla w 2013 roku

Hol Biblioteki
(fot. Krzysztof Miłosz)

Biblioteka z Centrum Audytoryjno-Informacyjnym zajmuje powierzchnię ponad 8 000 m², natomiast część biblioteczna to 4 351 m². Na piwnice, w których mieszczą się magazyny, pracownie oraz Archiwum Wyodrębnione AMW, przeznaczono powierzchnię 1 909 m². Parter z Wolnym Dostępem oraz Wypożyczalnią zajmuje 1 344 m², natomiast Informatorium to 1 098 m².

Poziom magazynów (piętro -1)

Piętro -1 (magazyny oraz pracownie biblioteczne)

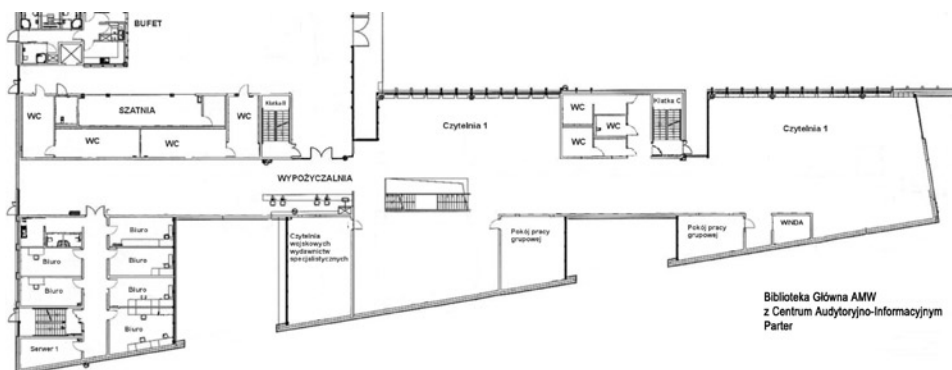
Powierzchnia przeznaczona na magazyny jest największą powierzchnią w budynku Biblioteki. Znajduje się tam magazyn zbiorów zwartych, magazyn wojskowych wydawnictw specjalistycznych, 2 magazyny skryptów, Archiwum Biblioteczne, magazyn Białych Kruków, magazyn czasopism oraz pomieszczenie dla magazynierów do realizacji zamówień. Obiekt biblioteczny może pomieścić do 485 tysięcy woluminów, co oznacza potencjalny wzrost zasobów o 200 tysięcy woluminów. Książki układane się w magazynach na regałach kompaktowych z dowolnym rozmieszczeniem półek, co ułatwia przechowywanie zasobów o zróżnicowanych wymiarach. Regały przenośne z napędem ręcznym stanowią 3 900 mb, a regały stacjonarne 5 650 mb.

Na tym poziomie wydzielono pomieszczenie do digitalizacji zbiorów, maszyną fumigacyjną oraz pomieszczenia administracyjne oraz pracownie biblioteczne Działu Gromadzenia i Automatyzacji Zbiorów Bibliotecznych. Pewną część magazynów oddzielono i wydzielono z nich Archiwum Wyodrębnione AMW z magazynami, częścią administracyjną oraz czytelnią.

Magazyn zbiorów zwartych
(fot. Aleksandra Chalińska)

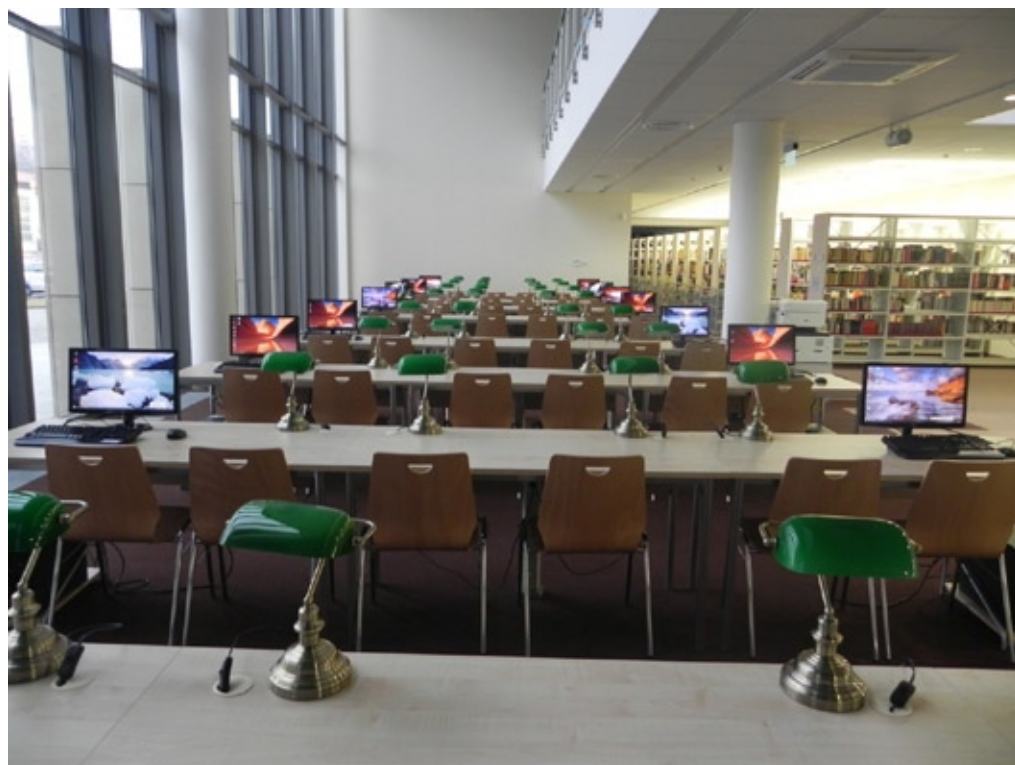
Poziom Wypożyczalni (parter)

Parter (Wypożyczalnia i Wolny Dostęp)

Na parterze budynku zostały umiejscowione Wypożyczalnia oraz Wolny Dostęp do zbiorów. W tym miejscu czytelnicy odbierają zarezerwowane książki, zwracają te przeczytane oraz mogą liczyć na pomoc bibliotekarzy w zakresie informacji o zasobie, katalogu, regulaminie Biblioteki itp.

Tutaj również mają do dyspozycji ponad 90 miejsc pracy, 40 komputerów z dostępem do Internetu oraz bezprzewodowe Wi-Fi. Są miejsca na odpoczynek – wygodne fotele umiejscowione w takim miejscu, aby nie przeszkadzały innym użytkownikom Biblioteki. Dla grup studentów czy wykładowców istnieje możliwość rezerwacji 2 sal pracy grupowej mieszczących do 12 osób, w których poza stołem konferencyjnym, również znajduje się stanowisko komputerowe. Na tym poziomie Biblioteki lokalizowano Czytelnię Wojskowych Wydawnictw Specjalistycznych i Wewnętrznych. W Wypożyczalni jest możliwość skorzystania z 2 skanerów, które umożliwiają skanowanie fragmentów książek, czasopism czy dokumentów w formacie pdf (ewentualnie jpg, tif) na pendrive'a lub bezpośrednio na adres e-mail.

Czytelnia oraz Wolny Dostęp w Wypożyczalni
(fot. Aleksandra Chalińska)

Samoobsługowy kiosk SelfCheck
(fot. Aleksandra Chalińska)

W Wypożyczalni zorganizowano Wolny Dostęp do książek, które podzielono na kolekcje: Żółtą, Zieloną, Niebieską oraz Fioletową. Tworzenie ww. kolekcji książek rozpoczęto już w 2010 roku odwiedzinami w innych bibliotekach, gdzie przypatrywano się organizacji i koordynacji Wolnego Dostępu w m.in. Bibliotece Głównej Politechniki Gdańskiej czy Bibliotece Głównej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. W 2011 roku zaczęto opracowywać plany podziału kolekcji na podkolekcje, które utworzono częściowo na podstawie Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej, a częściowo oparto na własnym doświadczeniu, wiedzy oraz potrzebach studentów Akademii. Kolekcje te są cały czas uzupełniane nie tylko o nowe wydawnictwa, ale i wstecznie o zbiory, które są w magazynach Biblioteki.

W ten sposób powstała Kolekcja Żółta, która zbiera dorobek dawnej Biblioteki Oświatowej w zakresie literatury pięknej, Kolekcja Zielona gromadząca literaturę naukową z zakresu nauk matematyczno-przyrodniczych, Kolekcja Niebieska obejmująca nauki morskie, ściśle związane z charakterem Akademii (nawigacja, budownictwo

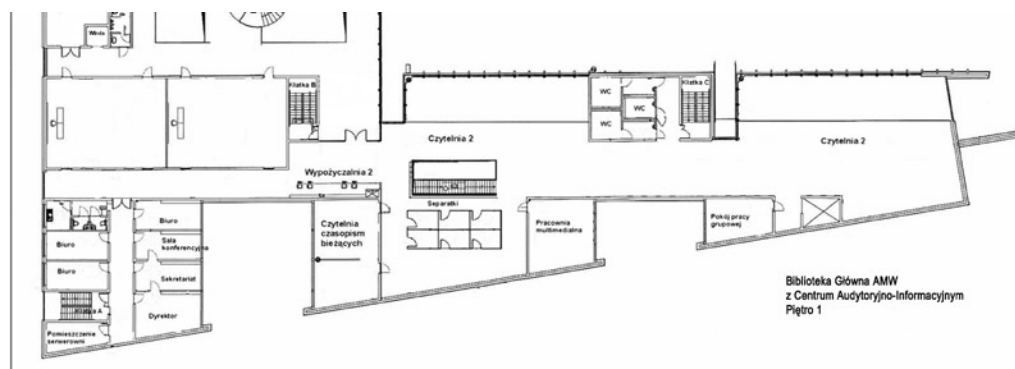
okrętowe, ratownictwo morskie itp.) oraz Kolekcja Fioletowa , w skład której włączono nauki humanistyczno-społeczne.

Łączna liczba książek dostępnych w Wolnym Dostępie to 22400 woluminów, z zastrzeżeniem, że niecałe 9800 woluminów to literatura piękna zgromadzona w Kolekcji Żółtej, a reszta to książki naukowe ulokowane w Kolekcjach Dziedzinowych.

Kolekcje Dziedzinowe to książki, które podlegają krótkoterminowym wypożyczeniom, bądź są dostępne tylko na miejscu. Aby czytelnik nie miał problemu z rozróżnieniem ich na półce, zastosowano oznaczenia paskowe na grzbietach książek: kolor danej Kolekcji Dziedzinowej (niebieski, zielony, fioletowy, żółty) w połączeniu z paskiem w kolorze czerwonym oznacza, że z książki można skorzystać wyłącznie na miejscu, natomiast pojedynczy pasek wskazuje zbiory, które można wypożyczyć na 5 dni (z Kolekcji Żółtej – na 30 dni). Ponadto regały i półki zostały oznaczone odpowiednimi kolorami i opisane nazwami kolekcji. Książki z Wolnego Dostępu czytelnicy wypożyczają samodzielnie za pomocą dwóch kiosków SelfCheck firmy 3M znajdujących się przy wyjściu z Wypożyczalni.

Zbiory zabezpieczone przed kradzieżą są przez system RFiD (3M) oraz dwie bramki wyjściowe sygnalizujące nieuprawnione wynoszenie książek (nieodbezpieczona etykieta RFiD wzbudza bramkę, która ostrzega sygnałem dźwiękowym i świetlnym, ponadto blokuje automatyczne drzwi wejściowe, a dyżurujący bibliotekarz za pomocą specjalnej aplikacji widzi identyfikator woluminu, który uruchomił alarm).

Informatorium (I piętro)

Piętro 1 (Informatorium)

I piętro zajmowane jest przez Informatorium, gdzie czytelnik może skorzystać z księgozbioru podręcznego, encyklopedii, leksykonów, słowników, wydawnictw ciągłych, bibliografii, kronik, patentów, informatorów, a także uzyskać pomoc w zakresie tworzenia bibliografii, wyszukiwania w bazach danych. Znajduje się tam 50 miejsc pracy, 20 stanowisk komputerowych, 1 skaner oraz czytelnia komputerowa. Do dyspozycji czytelników jest urządzenie do odczytu mikrofilmów Pentakta L-100 oraz mikrofilmów DL-4. Wszelkie bieżące wydawnictwa ciągłe prenumerowane przez Bibliotekę odnaleźć można w Czytelni Czasopism Bieżących. Na tym poziomie zaplanowano również miejsce na czasowe wystawy przygotowywane przez pracowników Informatorium.

W Informatorium zlokalizowano Pracownię Multimedialną, z której mają prawo korzystać wszyscy czytelnicy po uprzedniej rezerwacji. Pracownia wyposażona jest komputer z dostępem do Internetu, tablicę multimedialną, rzutnik, nagłośnienie, mikrofon oraz 40 miejsc dla użytkowników. Jest wykorzystywana przez wykładowców do przeprowadzania zajęć czy seminariów, ale także przez grupy studenckie przygotowujące referaty na zajęcia.

Ponadto na I piętrze mieści się 6 Sal Pracy Własnej (tzw. separatek), z których korzystać mogą pracownicy naukowo-dydaktyczni, doktoranci oraz studenci ostatniego roku studiów. Salę taką należy wcześniej zarezerwować: pracownicy naukowo-dydaktyczni i doktoranci mają prawo korzystać z niej przez 2 miesiące, natomiast studenci 1 miesiąc z możliwością przedłużenia w przypadku braku kolejnych rezerwacji. Na wyposażeniu Sali jest biurko oraz komputer z dostępem do Internetu, ale większość użytkowników wykorzystuje własne laptopy ze względu na możliwość korzystania z Wi-Fi.

Zadania Biblioteki

W literaturze wielokrotnie podkreśla się podstawowe zadania biblioteki, która „w tradycyjnym znaczeniu jest instytucją kultury i zarazem instytucją społeczną, której celem jest udostępnianie zgromadzonych, przechowywanych (archiwizowanych) i uporządkowanych informacji dotyczących formy i treści dokumentów bibliotecznych (własnych oraz zgromadzonych w innych placówkach), a także promowanie wiedzy o tych zasobach i kreowanie samodzielności w podejmowaniu działań umożliwiających ich poznanie. Obok tradycyjnego definiowania biblioteki jako instytucji usługowej [...], biblioteka jest organizatorem dostępu do informacji (mediatorem), a nie tylko instytucją budującą własną kolekcję”¹⁵. Biblioteka AMW aktywnie wykonuje wszystkie tradycyjne funkcje, ale i prężnie rozwija się na polu zwiększania dostępu do informacji według koncepcji megabiblioteki¹⁶.

¹⁵ Bibliotekarstwo / pod red. Anny Tokarskiej. Warszawa 2013 s. 25

¹⁶ Por. Jacek Wojciechowski: Idee i rzeczywistość: bibliotekarstwo pragmatyczne. Warszawa 2002 s. 72

Pokój pracy własnej (tzw. separatka)
(fot. Aleksandra Chalińska)

Badacze zwracają uwagę na zmiany, jakie są wymuszane na bibliotekach przez zmieniającą się rzeczywistość, a które bardzo szybko są przyswajane, a nawet udoskonalane w stosunku do założeń. „Rośnie rola biblioteki jako punktu dostępowego do informacji cyfrowej [...], miejsca nieograniczonego dostępu do informacji o różnych formatach, z różnych źródeł [...], zbiorów materiałów oraz informacji o materiałach technologicznie wspomagających różnorodne preferencje odbiorców [...], instytucji kreujących i wspierających wirtualne, a nie tylko tradycyjnie zorganizowane mikrospołeczności [...], instytucji oferujących zdalne, nie tylko naoczne usługi eksperckie w dziedzinie wyszukiwania, kategoryzowania, interpretowania informacji, w tym także (a może zwłaszcza) informacji pochodzącej ze źródeł zewnętrznych w stosunku do biblioteki”¹⁷.

¹⁷ Lechosław Hojacki: Jaka biblioteka dla pokolenia online? Ogólnodostępne narzędzia i skuteczne metody tworzenia środowiska biblioteki w społecznym Internecie. W: E-learning – nowe aspekty. Materiały z II ogólnopolskiej konferencji Warszawa 14-15 września 2010 r, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Propozycje i materiały. Warszawa 2011 s. 45

W Bibliotece Głównej Akademii Marynarki Wojennej działają jednocześnie 3 komórki, które mają wyznaczone różne zadania, aczkolwiek prace poszczególnych działów przenikają się, uzupełniają i niejednokrotnie zająbiają.

Dostęp do zasobów Biblioteki Akademii Marynarki Wojennej ma praktycznie każdy, ale zależnie od posiadanego „statusu” dostęp ten jest warunkowany. Prawo do korzystania ze wszystkich zbiorów ma kadra i pracownicy, których łączy stosunek pracy z Uczelnią, podchorążowie i studenci studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, słuchacze studiów podyplomowych oraz kursów dokształcających, a także inne biblioteki i instytucje w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych. Natomiast osoby nie będące pracownikami ani studentami Akademii mogą korzystać z zasobów na podstawie skierowań z innych bibliotek (działających w ramach porozumienia Bibliotek Naukowych Województwa Pomorskiego), wypożyczeń międzybibliotecznych lub wniesienia jednorazowej (zwrotnej) kaucji. Z księgozbioru zawartego w Informatorium oraz w Wolnym Dostępie na miejscu może korzystać każdy zainteresowany legitymujący się ważnym dowodem osobistym, bez konieczności zapisywania się do Biblioteki.

Dział Gromadzenia i Automatyzacji Procesów Bibliotecznych

Dział Gromadzenia i Automatyzacji Procesów Bibliotecznych jest współczesną wersją Działu Gromadzenia, Opracowania i Selekcji Zbiorów, który wyodrębnił się w strukturze Biblioteki OSMW w 1955 roku (początkowo, do 1972 roku, nosił nazwę Dział Gromadzenia i Udostępniania)¹⁸. Dział ten już od początku miał za zadanie śledzenie nowości wydawniczych, właściwy dobór księgozbioru oraz przygotowanie selekcji wydawnictw zdezaktualizowanych i bezwartościowych dla profilu biblioteki. Pracownicy działu zajmowali się opisem katalogowym i klasyfikacją wydawnictw (początkowo wg systemu Dewey’a, od 1972 roku wg Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej) oraz zbiorów wojskowych (wg Tablic Specjalnej Klasyfikacji Dziesiętnej), ponadto mieli pod opieką całą księgowość biblioteki¹⁹. Jednym z ważnych zadań Działu Gromadzenia było wydawanie Biuletynu Nabytków, który informował czytelników, wykładowców, pracowników oraz przeróżne zainteresowane instytucje (biblioteki, Dowództwo Marynarki Wojennej, MON, uczelnie wyższe) o nowościach znajdujących się w zbiorach Biblioteki, niejednokrotnie unikatowych na skalę krajową. Prace te są kontynuowane do dzisiaj, natomiast wraz z rozwojem technologii informacyjnych oraz rozwojem samej placówki, następowało zwiększenie prac, za jakie odpowiadał Dział Gromadzenia.

Ważnym wydarzeniem było wprowadzenie w 1995 roku do Biblioteki systemu bibliotecznego SOWA, który początkowo funkcjonował tylko w systemie operacyjnym DOS. Za pomocą systemu SOWA wprowadzano do katalogu komputerowego wszyst-

¹⁸ Grażyna Plaskaty: Biblioteka Główna Akademii Marynarki Wojennej, op. cit., s. 73

¹⁹ Ibidem, s. 73-74

kie nowe zasoby. W 2009 roku dane zostały wprowadzone do Internetu, a od 2010 bibliotekarze zajęli się katalogowaniem wstecznym, pracując nad wprowadzeniem całego księgozbioru w języku polskim. W latach 2013-2014 ostatecznie został skatalogowany w systemie SOWA cały księgozbiór – dotychczasową bazę danych uzupełniono o literaturę obcojęzyczną.

Dzisiaj pracownicy Działu Gromadzenia i Automatyzacji są odpowiedzialni przede wszystkim za zakup nowych wydawnictw do Biblioteki w zgodzie z potrzebami czytelników oraz zgłaszanymi propozycjami ze strony studentów lub wykładowców, gromadzeniem i opracowaniem księgozbioru. Do zadań należy również cała obsługa informatyczna i techniczna Biblioteki oraz prowadzenie strony www.

Dział Udostępniania Zbiorów Zwartych

Dział Udostępniania Zbiorów Zwartych do 1972 roku był Działem Udostępniania i Magazynów, a jego podstawowym zadaniem była obsługa czytelnika w zakresie wypożyczania druków zwartych i prace magazynowe. Ponadto dział ten sprawował pieczę nad katalogami, nad porządkiem księgozbioru, opracowywał technicznie zbiory, ewidencjonował i rozliczał czytelników, prowadził statystykę czytelnictwa oraz typował książki do naprawy. W skład działu wchodziły magazyny książek, skryptów, wojskowych wydawnictw specjalistycznych oraz wypożyczalnia. W 1972 roku połączono dział udostępniania i czytelnię naukową tworząc Dział Udostępniania i Informacji Bibliotecznej²⁰. Ponadto od 1980 roku Działowi Udostępniania podlega Wypożyczalnia Międzybiblioteczna.

Zadania te nie zmieniły się na przestrzeni lat, doszło kilka nowych obowiązków związanych z unowocześnieniem Biblioteki, pomoc czytelnikom w obsłudze sprzętu (skanera, kiosków SelfCheck) oraz uzupełnianie książek w Wolnym Dostępie o pozycje do tej pory zlokalizowane w magazynach. Cały czas monitorowany jest porządek i właściwe ułożenie zbiorów w Kolekcjach Dziedzinowych za pomocą Cyfrowego Asystenta Bibliotekarza – elektronicznego czytnika etykiet RFiD, który pozwala nie tylko sprawdzić właściwą kolejność książek, ale także wyszukać zaginione egzemplarze.

Fundamentem Wypożyczalni jest księgozbiór, nad którym pracownicy sprawują pieczę, o którym informują czytelników i który udostępniają wszystkim zainteresowanym. Załączek księgozbioru Biblioteki Głównej AMW stanowiło 120 ton materiałów szkoleniowych, które poddano selekcji, a pierwszą partię zbioru podzielono na działy: beletrystyczny, wydawnictw tajnych, czasopism, map i rysunków. Początkowo gromadzono księgozbiór nie uzależniając go od profilu uczelni i jej potrzeb, a dopiero w połowie lat 50-tych zrezygnowano z przypadkowości w wyborze zbiorów na rzecz tematyki

²⁰ Ibidem, s. 66

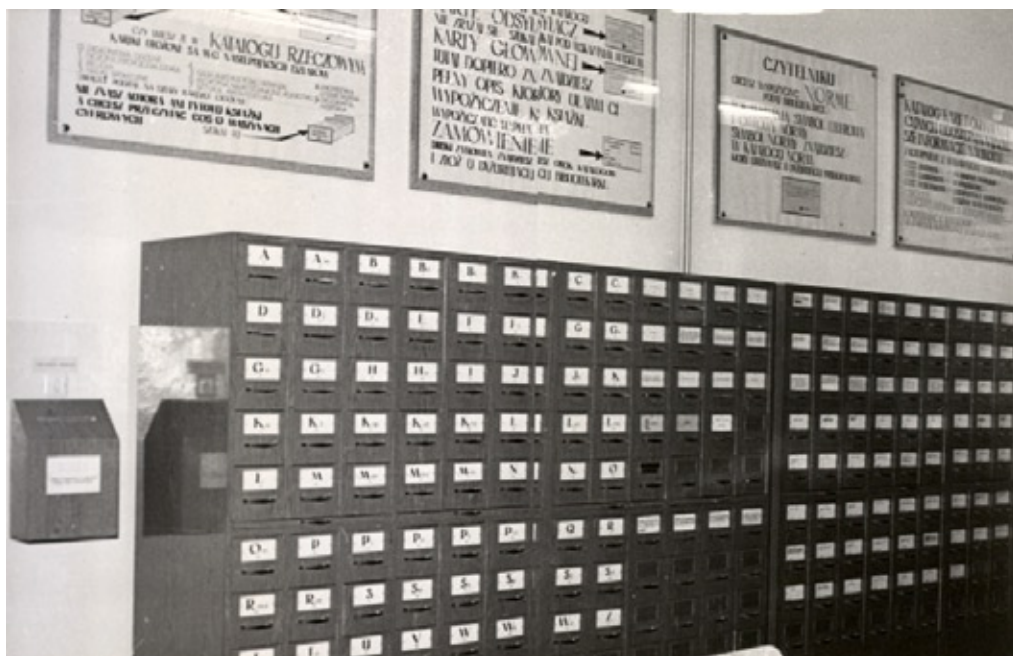

Cyfrowy Asystent Bibliotekarza w trakcie skanowania książek
(fot. Aleksandra Chalińska)

wojenno-morskiej i technicznej. W tym czasie również poszczególne katedry Uczelni postulowały zakup literatury specjalistycznej zgodnej z tematyką prowadzonych zajęć i prac naukowo-badawczych²¹. Początkowe nagromadzenie literatury o naturze ogólnej, społeczno-politycznej, podstawowej udało zastąpić się księgozbiorem specjalistycznym w zakresie zagadnień strategii morskiej, sztuki operacyjnej, sił morskich, taktyki morskiej, wiedzy morskiej, nawigacji i hydrografii, szkolenia i wychowania morskiego, uzbrojenia i techniki marynarki wojennej, geografii wojennomorskiej, organizacji i zarządzania. Ponadto przydatnymi dla czytelników są wszelkie regulaminy, instrukcje wojskowe, materiały specjalne wydawane przez instytucje MON, Dowództwo Marynarki Wojennej i inne rodzaje sił zbrojnych²². W trakcie rozwoju profilu Uczelni dochodziły kolejne obszary wiedzy, które wzbogacały księgozbiór: pedagogika, historia, bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe, stosunki międzynarodowe

²¹ Irena Gosieniecka: *Rozwój i organizacja Biblioteki Naukowej Wyższej Szkoły Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte*. Poznań 1974 s. 41-43

²² Tatiana Andrzejewska, s. 144

Pomieszczenie katalogowe z lat 70-tych

czy informatyka. Obecny stan księgozbioru to 171 tys. woluminów, z czego ponad 153 tys. to zbiory zwarte (około 15% znajduje się w Wolnym Dostępie), a prawie 18 tys. to wydawnictwa ciągłe.

Podstawą działania każdej biblioteki jest nie tylko księgozbiór, ale i katalog pozwalający czytelnikom odnajdywać interesujące treści. W Bibliotece początkowo funkcjonował katalog alfabetyczny zeszytowy, zamieniony na kartkowy oraz, mający rolę uzupełniającego, działowy (prowadzony również systemem kartowym). W pierwszym okresie pracy Biblioteki, gdy księgozbiór nie był jeszcze tak bardzo rozbudowany ani profilowany, katalog alfabetyczny doskonale spełniał swe funkcje i był chętnie wykorzystywany przez czytelników. Jednak w miarę zwiększania ilości książek oraz ustalania się kierunku gromadzonego zbioru, konieczne było stworzenie obok katalogu alfabetycznego, również katalogu rzeczowego, co nastąpiło w 1958 roku²³. W latach 60-tych w Bibliotece działał katalog alfabetyczny i rzeczowy, dedykowany dla księgozbioru głównego, oraz katalogi specjalne (częstkowe) w układzie alfabetycznym (obejmowały skrypty, wydawnictwa wojskowe, prace naukowo-badawcze, prace dyplomowe różnego stopnia, normy i patenty, programy nauczania, filmy, płyty, tablice

²³ Irena Gosieniecka, s. 53-54

poglądowe, mapy itp.). Dział tajny posiadał odrębne katalogi: alfabetyczny i wyborowy (prowadzony wg rodzaju wojsk i służb), a w czytelnicy można było skorzystać z katalogu w układzie alfabetycznym²⁴. Od lat 70-tych katalogi rzeczowe organizowano za pomocą Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej. Wydzielono również katalog zbiorów archiwalnych, druków zbędnych (przeznaczonych do sprzedaży i wymiany) oraz kartotekę nowości. Do dyspozycji czytelników pozostawała kartoteka kart dokumentacyjnych z wybranych artykułów i książek (uporządkowany wg UKD)²⁵. Tak zorganizowane katalogi funkcjonowały do lat 90-tych.

Obecnie cały księgozbiór dostępny jest w katalogu internetowym w systemie SOWA2, dzięki czemu czytelnicy mogą przeglądać zasób Biblioteki z dowolnego miejsca z dostępem do Internetu.

Pracownicy Wypożyczalni stworzyli w Bibliotece miejsce wymiany książek uwolnionych (bookcrossing) i promują tę międzynarodową akcję wśród czytelników Biblioteki.

Informatorium

Informatorium powstało z Czytelni Naukowej OSMW, która zainicjowała działalność w 1958 roku. Czytelnia Naukowa miała za zadanie gromadzić i opracować druki ciągłe, prenumeratę czasopism (również dla kadry Uczelni i poszczególnych instytutów czy wydziałów), włączanie ich do zasobu magazynowego, dobierała księgozbiór podręczny dostępny w czytelnicy, a także zajmowała się prowadzeniem wypożyczeń międzybibliotecznych²⁶. W 1972 roku Czytelnia została częścią Działu Udostępniania. Czytelnia naukowa gromadziła wydawnictwa ciągłe – czasopisma bieżące wyłożone były na ogólnodostępnych półkach, natomiast starsze roczniki dostępne były na zamówienie. Księgozbiór podręczny stanowiły przede wszystkim encyklopedie, leksykony, słowniki, wydawnictwa statystyczne, atlasy oraz podstawowe wydawnictwa obejmujące historię, geografę, marynistykę, politykę i ekonomię. Obecnie zasób ten został uzupełniony o wiedzę z zakresu bezpieczeństwa czy pedagogiki z myślą o studentach cywilnych Uczelni. Informatorium jest również spadkobiercą Ośrodka Naukowej Informacji Wojskowej.

Podobnie, jak i zadania stawiane przed Wypożyczalnią, również i Informatorium zasadniczo nie zmieniło zakresu obowiązków, który został przejęty z Ośrodka Naukowej Informacji Wojskowej oraz jego następcy Ośrodka Informacji Naukowej i Bibliograficznej, a jedynie uzupełniło go o dodatkowe zadania. Pracownicy Informatorium są odpowiedzialni przede wszystkim za przeprowadzanie szkoleń bibliotecznych dla stu-

²⁴ Irena Gosieniecka, s. 54

²⁵ Informator, s. 11

²⁶ Grażyna Plaskaty, s. 66, 78

Wystawa „Wybrane samoloty II wojny światowej na Dalekim Wschodzie”
(fot. Krzysztof Miłoś)

dentów, obsługę czytelników, pomoc w przeszukiwaniu baz danych i katalogów oraz w poruszaniu się po Bibliotece.

Ponadto katalogują wszystkie nowe wydawnictwa ciągłe oraz zajmują się katalogowaniem retrospektywnym czasopism. Obecnie Informatorium prenumeruje 112 czasopism polskich i 36 czasopism zagranicznych, w szczególności o tematyce wojskowej, historycznej, pedagogicznej, psychologicznej, z zakresu bezpieczeństwa oraz dzienniki i tygodniki.

Utworzono również możliwość wyszukiwania artykułów z czasopism dostępnych w Bibliotece za pomocą Kartoteki Zagadnieniowej (czyli haseł przedmiotowych) – dokumentaliści katalogują artykuły związane z profilem Uczelni od 2014 roku (katalogowanie obejmuje również streszczenie), natomiast w przyszłości planowane jest katalogowanie retrospektywne. Pracownicy przygotowują, na zamówienie, Tematyczne Zestawienie Bibliograficzne na potrzeby pracowników, studentów oraz kursantów Uczelni.

Bazy danych, jakie są dostępne dla czytelników korzystających z Informatorium w Bibliotece, to m.in. baza danych ISIS zawierająca cały dorobek wypracowany przez ONIW, bazę EBSCO oraz Wirtualną Bibliotekę Nauki.

W Informatorium do 2012 roku działa komórka zajmująca się bibliografią i bibliometrią, której pracownicy gromadzą publikacje pracowników naukowych Akademii Marynarki Wojennej (książki, rozdziały w książkach, artykuły w czasopismach, monografie, recenzje artykułów, materiały z konferencji oraz patenty). Obecnie za pomocą systemu Expertus prowadzona jest baza danych publikacji – pełna informacja dotyczy roku 2012 i 2013, natomiast pracownicy sukcesywnie zajmują się katalogowaniem publikacji retrospektywnie (do 2009 roku włącznie). Każdy z czytelników ma dostęp do bazy i może w formie papierowej bądź elektronicznej przeglądać publikacje.

Poza działalnością *stricto* bibliotekarską, pracownicy Informatorium, przy wsparciu pracowników innych działów, co kwartał przygotowują wystawy pokazywane w Bibliotece. Obecnie można zobaczyć wystawę pt. „Wybrane samoloty II wojny światowej na Dalekim Wschodzie”, a w planach jest wystawa związana z 100. rocznicą wybuchu I wojny światowej na morzu czy przedstawienie sylwetek wszystkich dotychczasowych komendantów Akademii.

Digitalizacja zbiorów

W 2005 roku powstał projekt powołania na terenie Trójmiasta Zespołu Bibliotek Naukowych Województwa Pomorskiego w Sprawie Digitalizacji Zbiorów. W ciągu kilku lat powstała Pomorska Biblioteka Cyfrowa, która zrzesza biblioteki i bibliotekarzy zajmujących się konwersją dokumentów z formy analogowej do postaci cyfrowej oraz wszystkimi innymi czynnościami związanymi z opracowaniem zdigitalizowanych zbiorów w celu ich efektywnego udostępniania czytelnikom. Celem przyświecającym temu projektowi jest ochrona dziedzictwa regionalnego, archiwizacji najcenniejszych zbiorów, ochrona pojedynczych oryginałów będących w posiadaniu jednostek organizacyjnych uczestniczących w projekcie. Jednostką nadzorującą działalność Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej jest Politechnika Gdańska, a w skład jej wchodzi najważniejsze jednostki naukowe Trójmiasta, m.in. Uniwersytet Gdański, Gdański Uniwersytet Medyczny, Akademia Muzyczna w Gdańsku, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Gdańsku czy Miejska Biblioteka Publiczna w Gdyni.

Biblioteka AMW przystąpiła do projektu 30 stycznia 2013 roku. Znajduje się tutaj pracownia digitalizacji, która zajmuje się archiwizacją najstarszych zasobów posiadanych przez jednostkę oraz najcenniejszych publikacji pracowników Akademii. Przeszkoleni pracownicy digitalizują zbiory za pomocą skanera SMA ScanMaster 1, który ma możliwość odczytu dokumentów do formatu A1 w rozdzielczości 600 Dpi, a zeskanowane książki można przeczytać bezpłatnie na stronie www.pbc.gda.pl w dedykowanej przeglądarce DjVu.

Pracownia digitalizacyjna – skaner SMA ScanMaster 1
(fot. Aleksandra Chalińska)

Fumigacja zasobów

Budowa nowej Biblioteki została połączona z zakupem jedyne na Pomorzu urządzenia do dezynfekcji archiwaliów, czyli tzw. komory fumigacyjnej. Urządzenie to jest wykorzystywane do oczyszczania najstarszych zbiorów Biblioteki, innych jednostek Akademii Marynarki Wojennej czy różnych partnerskich bibliotek. Urządzenie to dezynfekuje i dezynsekuje zabytki papierowe, książki, grafiki, mapy, rzeźby, a nawet meble z drewna. Użyty gaz, który jest mieszkanką dwutlenku węgla (91%) oraz tlenu etylenu (9%), niszczy owady, grzyby oraz pleśń. Ponadto cała operacja prowadzona jest w warunkach próżni (poniżej ciśnienia atmosferycznego) i trwa minimum 24 godziny, od momentu uruchomienia komory. Natomiast cały proces fumigacji to ponad 14 dni – książki przeznaczone do oczyszczenia „leżakują” w magazynie zbiorów przeznaczonych do fumigacji 1 tydzień, następnie są fumigowane i ponownie składowane w specjalnym pomieszczeniu przez tydzień.

Komora fumigacyjna
(fot. Krzysztof Miłoś)

Zakończenie

Historia Biblioteki Głównej Akademii Marynarki Wojennej pokazuje, że początkowo jej rozwój w przeważającym stopniu uzależniony był od kierunków i polityki zarządzania uczelnią, a także ograniczonego księgozbioru. Dopiero w latach 70- i 80-tych, kiedy unormowała się struktura biblioteki oraz jej naukowy profil, nastąpił prężny rozkwit jednostki i rozrost funkcji, jakie spełniała. Stała się ważnym ośrodkiem przetwarzania, gromadzenia i przekazywania informacji, a nie tylko punktem gromadzenia i „wydawania” książek. Z czasem biblioteka zaistniała jako istotne miejsce specjalizujące się w gromadzeniu wiedzy przydatnej nie tylko macierzystej uczelni, ale też wykorzystywanej przez Marynarkę Wojenną, Ministerstwo Obrony Narodowej, Centrum Techniki Okrętowej, studentów uczelni trójmiejskich oraz innych osób zainteresowanych tematyką gromadzonych zbiorów.

W ostatnich latach, dzięki nowoczesnemu budynkowi oraz systemom wspierającym pracę Biblioteki, stała się miejscem jeszcze bardziej lubianym przez studentów, często odwiedzanym przez grupy osób chcących razem zdobywać wiedzę i pierwszym miejscem na mapie osób poszukujących specjalistycznej wiedzy z zakresu m.in. bez-

pieczęstwa narodowego, Marynarki Wojennej oraz techniki okrętowej. W ciągu wielu lat pracy rozwinęła się w nowoczesny, zautomatyzowany i przyjazny użytkownikom (również tym niepełnosprawnym) ośrodek informacji naukowej. Spełnia wszystkie warunki, jakie powinna spełniać współczesna biblioteka, w ujęciu Umberto Eco: jest otwarta 7 dni w tygodniu, zapewnia dostęp do regałów z książkami, szybko realizuje zamówienia czytelników, zapewnia dostęp do aktualnej wiedzy, nie zapominając o tradycji, a ponadto gromadzi pracowników, którzy są zawsze chętni udzielić pomocy i rady. Ponadto Biblioteka Akademii Marynarki Wojennej to bez wątpienia „biblioteka radosna, zapewniająca możliwość wypicia kawy ze śmietanką, zapewniająca również to, iż para studentów usiądzie sobie na kanapie i [...] cząstkę flirtu dopełni w bibliotece, biorąc z półki i odstawiając książki naukowe”²⁷.

Bibliografia

Andrzejewska Tatiana: Rola Biblioteki Naukowej WSMW w procesie kształcenia kadr oficerskich Marynarki Wojennej, „Wybrane Zagadnienia Dydaktyki Wojskowej”, T. XXI, s. 139-154

Biblioteka Naukowa WSMW. Informator, oprac. Tatiana Andrzejewska, Wyd. WSMW, Gdynia 1986

Bibliotekarstwo / pod red. Anny Tokarskiej, Wyd. SBP, Warszawa 2013

Eco Umberto: O bibliotece, przeł. Adam Szymanowski, Warszawa 2007

Gośeniecka Irena: Rozwój i organizacja Biblioteki Naukowej Wyższej Szkoły Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte, praca dyplomowa napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Stanisława Kubiaka, Poznań 1974 (praca niepublikowana)

Hojnacki Lechosław: Jaka biblioteka dla pokolenia online? Ogólnodostępne narzędzia i skuteczne metody tworzenia środowiska biblioteki w społecznym Internecie. W: E-learning – nowe aspekty. Materiały z II ogólnopolskiej konferencji Warszawa 14-15 września 2010 r, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Propozycje i materiały, Wyd. SBP, Warszawa 2011, s. 39-50

Plaskaty Grażyna: Biblioteka Główna Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte, praca magisterka napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Anny Przeclawskiej, Warszawa 1991 (praca niepublikowana)

Regulamin Biblioteki Głównej Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte, Wyd. AMW, Gdynia 1996

Regulamin Biblioteki Głównej i Rady Bibliotecznej Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte, Wyd. AMW, Gdynia 2005

Wojciechowski Jacek: Idee i rzeczywistość: bibliotekarstwo pragmatyczne. Wyd. SBP, Warszawa 2002

²⁷ Umberto Eco: O bibliotece, przeł. Adam Szymanowski. Warszawa 2007 s. 47